

PANORAMA

1e halfjaar 1957.

Communistische organisaties in Nederland.

De in 1956 voltooide hergroepering van de afdeling belast met de bestudering van de communistische organisaties in Nederland is een belangrijke verbetering gebleken. Door deze reorganisatie zijn de taken gestabiliseerd en is een zekere rust ingetreden.

De uitbreiding van opdrachten in het vlak der politieke studies (meer voorlichting o.a. in het kader van de nauwere samenwerking met andere diensten) vormt echter een aanmerkelijke belasting. Daarbij komt, dat door de veelheid van invloedrijke gebeurtenissen en het hoge niveau van informatie spoedeisende werkzaamheden elkander snel blijven opvolgen.

Ook van belang zijnde beleidskwesties in de communistische organisaties buiten Nederland moesten daarbij in de beschouwing worden betrokken. Hun invloed op de verhoudingen in en de werkwijze van de CPN o.s. bleek o.a. uit bezoeken van vooraanstaande communistische functionarissen aan Oost-Europa en contacten met Sowjet-Russische vertegenwoordigers.

Ten aanzien van de vakbeweging kon bijvoorbeeld worden vastgesteld, dat CPN en EVC aanbevolen werd de werkwijze van de Franse communistische vakcentrale, de Confédération Générale du Travail, te volgen.

Ook de vroeg in het jaar gepubliceerde opvattingen van Paul de GROOT over de strijd voor de vrede getuigen van een brede oriëntatie boven de nationale omstandigheden uit.

De opstand in Hongarije bleek - overeenkomstig de Sowjet-Russische opvatting - voor de Nederlandse communisten een afgedane zaak, ondergebracht in het hoofdstuk van imperialistische en reactionaire oorlogsdrijfverij, die de brede toenaderingspolitiek van de Sowjet-Unie niet in de weg stond. De CPN, die na de bijeenkomst van regerings-leiders in Genève in de zomer van 1955 de weg meende vrij te zien naar een zekere samenwerking met andere linkse groeperingen, is na "Hongarije" weer van tactiek veranderd. Zij zocht, evenals gedurende het hoogtepunt van de koude oorlog, de "eenheid van onderop". (resolutie van het partijbestuur der CPN van december 1956).

Op binnenlands terrein was de bestedingsbeperking een der voornaamste agitatie-objecten.

Gedurende de districtsconferenties, die van februari tot april 1957 plaatsvonden, werden hoofdzakelijk organisatorische kwesties besproken, zoals

geleidelijke opheffing van de bedrijfsafdelingen en inkrimping der districtsbesturen. Het Amsterdamse onderdistrict "Overheid" van de CPN werd in overeenstemming met de besluiten van het 18e partijcongres van oktober 1956 opgeheven.

De regering werd uitvoerig ingelicht over het beleidsconflict, dat in het partijbestuur van de CPN aan de dag trad tussen enerzijds Paul de GROOT en leden van het dagelijks bestuur en anderzijds een groep opposanten, bestaande uit leden van het EVC-verbondsbestuur en van de communistische fractie in het parlement.

De in het vorige overzicht vermelde, verbeterde observatie van een tweetal hulporganisaties van de CPN heeft positieve resultaten gehad. Met inzicht van de dienst in de interne verhoudingen en de beraadslaging op hoog niveau is duidelijk groter geworden. Speciaal object van studie waren in die periode uiteraard de Vredesbeweging (voorbereiding en verloop van de zitting van de Wereldvrederaad in Colombo, 10-16 juni 1957), het ANJV en het voornamelijk door deze organisatie voorbereide 6e Wereldjeugdfestival te Moskou.

Het feit, dat ook een aantal niet-communistische jongeren aan dit festival deelneemt, moet waarschijnlijk worden toegeschreven aan de geringe kosten (f. 250.-) en het feit, dat de Russische hoofdstad als plaats van samenkomst is aangewezen.

De communistische vakbeweging bevindt zich in een moeilijke situatie. Betrouwbare informatie wijzen op een voortdurende druk van de CPN-leiding op de EVC teneinde tot acties in de bedrijven te komen.

Ondanks het feit, dat het ledental geen herstel toonde na de verliezen van einde 1956, heeft de EVC in sommige metaalbedrijven in Amsterdam aan invloed gewonnen. Haar positie is thans echter nog te zwak om stakingen e.d. te forceren.

Uit een recent protest van de EVC tegen herstel van de samenwerking der voormalige Uniebonden blijkt de vrees van het verbondsbestuur voor een toenemend isolement van de communistische vakbeweging.

Overige groeperingen

De activiteiten van oud-leden van de voormalige Revolutionair Communistische Partij worden momenteel voornamelijk bestudeerd in verband met hun optreden in het Sociaal Democratische Centrum in de PvdA.

In de Socialistische Unie heerst onenigheid over de vraag of de organisatie moet blijven voortbestaan (eventueel onder een andere naam) dan wel een soort werkgemeenschap in de PvdA zal moeten vormen.

Uit vertrouwelijke informatie betreffende de Pacifistisch Socialistische Partij is gebleken, dat interne wrijvingen het bestaan van deze vijf maanden oude organisatie bedreigen. De observatie ervan blijft onder meer gehandhaafd wegens het voornemen tot deelname aan de verkiezing van de gemeenteraden in 1958.

Andero pacifistische stromingen voerden propaganda voor het verbod van de A-bom, in navolging van de oproepen van vooraanstaande personen als Dr. A. SCHWEITZER en Dr. Karl BARTH. Zij worden geobserveerd omdat de communisten voor deze actie van belangstelling hebben blijk gegeven.

Onder de oud-politieke delinquenten heeft vooral ir. S.D. RISPENS de aandacht in verband met zijn pogingen om het gebruik van de ontevredenheid der kleine boeren tegen het landbouwbeleid van de regering een nieuwe politieke partij op te richten. Deze heeft - gecamoufleerd - in feite ten doel eer- en rechtsherstel voor de oud-politieke delinquenten te bewerkstelligen.

VEREENDELINGEN

Vooral in het tweede kwartaal van het jaar konden wederom verschijnselen worden waargenomen, welke er op wijzen, dat de Russen er bij voortdurende naar streven hun door de gebeurtenissen in Hongarije verbroken of verstoorde relaties met het Westen - in casu met Nederland - te herstellen of te verbeteren.

Bij besluit van de Ministerraad van de Sowjet-Unie is een - rechteerks onder deze Raad ressorterend - coördinerend orgaan in het leven geroepen, dat samen met de WOKS maatregelen zal treffen voor uitbreiding van de internationale samenwerking op wetenschappelijk en cultureel gebied.

In de eerste zes maanden van dit jaar werd ons land door zes Russische delegaties bezocht; vijf daarvan namen deel aan hier te lande gehouden internationale wetenschappelijke congressen, terwijl één groep Russen - onder wie zich weer een vice-minister bevond - een bezoek bracht aan de Utrechtse voorjaarsbeurs.

Uit betrouwbare bron werd vernomen, dat Intourist met betrekking tot de verzorging van toeristenreizen een contract heeft weten te sluiten met een ander Nederlands reisbureau dan dat waarmede

het tevereen relaties onderhield, welke relaties door dat bureau, in verband met de gebeurtenissen in Hongarije, werden verbroken.

In totaal werden gedurende de periode 1 januari - 1 juli 1957 - na de sedert Hongarije geldende beperking - 53 visa verleend ten behoeve van Russische bezoekers aan Nederland; hiervan hadden er 8 betrekking op functionarissen, bestemd om personeel van de Russische Vertegenwoordiging hier te lande te vervangen. Kennelijk is men er met deze vervangingen op uit om de sterkte van de relatief toch al ruime bezetting van de Russische vertegenwoordiging in Nederland zorgvuldig op peil te houden.

Door diverse leden van de Russische Vertegenwoordiging werden veelvuldig reizen door Nederland gemaakt, voorzover geconstateerd kon worden met inachtneming van de tersake geldende restrictiebepalingen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Ondanks een late opwekking van de zijde van de Russische kerk in Nederland gericht tot hier te lande verblijvende Russen om naar de Sowjet-Unie terug te keren, had in de afgelopen maanden geen enkele repatriëring meer plaats; wel kwamen negen gezinnen uit Rusland naar Nederland terug. Verhalen over in het Sowjet-paradijs opgedane slechte ervaringen kunnen er toe bijgedragen hebben, dat de repatriëring naar de Sowjet-Unie praktisch tot een einde is gekomen. De Russen laten thans toe, dat Russische vrouwen, met Nederlanders gehuwd, tijdelijk naar de Sowjet-Unie gaan om verwanten te bezoeken. Bezoeken van Russen aan verwanten in Nederland vinden ook plaats en tersake is een kleine toename waargenomen.

Volgens het laatst bekende cijfer bevinden zich 3013 Hongaarse vluchtelingen in ons land. De bijzondere aandacht aan hen besteed is zeer tijdrovend. De ondervragingen, welke nog steeds voortgang vinden, hebben in de eerste plaats ten doel om in samenwerking met de buitenlandse Zusterdiensten tot de ontdekking te komen van de Hongaren, die in verbinding hebben gestaan of betrekkingen onderhouden met de Hongaarse veiligheidsdienst. Deze vraag zal behandeling blijven vragen ten aanzien van nieuw aangekomen Hongaren.

Bij het Ministerie van Justitie is een groot aantal visum-aanvragen in behandeling van Hongaren, die naar Nederland willen komen (eind juni 1957 + 2000). Deze aanvragen zijn afkomstig van relaties van in 1956 gevluchte en van eerder naar Nederland gekomen Hongaren en betreffen zowel Hongaren in Hongarije als Hongaarse vluchtelingen in andere landen, vooral Oostenrijk.

Voorzover bekend zijn tot 31 maart 1957 300 Hongaarse vluchtelingen uit Nederland naar hun land teruggekeerd. Deze repatriëring houdt verband met een door de Hongaarse regering afgekondigde amnestie voor personen beneden de 18 jaar en voor hen die nog vóór 31 maart te kennen zouden geven naar Hongarije te willen terugkeren. De Hongaarse Legatie heeft deze repatriëring zoveel mogelijk bevorderd. Na 1 april 1957 zijn geen gevallen van aanmelding voor repatriëring bekend. Tot deze datum kon de Hongaarse Legatie zelf beslissen; eventueel nog komende verzoeken zullen telkens ter beslissing aan de autoriteiten in Hongarije moeten worden doorgezonden.

In de afgelopen maanden werden enkele verschijnselen waargenomen van een zich in Polen voltrekkende liberalisatie:

1. stopzetting van de propaganda-activiteit van het Poolse Consulaat-Generaal hier te lande door middel van de verspreiding van gedrukten; in een schrijven, gericht tot de Polen in Nederland werd voor wat betreft de verkrijging van abonnementen op Poolse periodieken verwezen naar de communistische boekhandel Pegasus te Amsterdam.
2. De ontvangst van een groot aantal visum-aanvragen voor een bezoek van Polen aan Nederland (in de periode van 1 januari - 18 juni 1957: 494); in 1956 was dit aantal 18.
3. De oprichting van comité's in verschillende plaatsen in Nederland ten doel hebbende reizen van Polen naar Polen voor te bereiden, waarbij er niet op gelet wordt tot welke emigrantengroepering betrokkene behoort of welke reisdocumenten hij bezit.
4. De ontvangst door verschillende instellingen hier te lande - via officiële kanalen - van verzoeken uit Polen om te komen tot uitwisseling van kennis op verschillend gebied. Zo is van Poolse zijde het voorstel gedaan tot wederzijds bezoek van deskundigen op het gebied van de bouwkunst, landwinning, onderwijs e.d. Ook op het terrein van de cultuur (muziek e.d.) is toenadering gezocht.

In dit verband kunnen ook nog de navolgende maatregelen genoemd worden:

1. De afschaffing van het instituut van politieke officieren aan boord van Poolse schepen.

2. De openstelling van de mogelijkheid voor Poolse zeelieden te monstereen op buitenlandse schepen.
3. De openstelling van de mogelijkheid in Polen agenten of vertegenwoordigers aan te stellen ten behoeve van de import van buitenlandse producten in Polen.

In verband met de positie van Tsjecho-Slowakije in het communistische blok, werd in de afgelopen maanden meer aandacht besteed aan de Tsjechische vertegenwoordiging in Nederland.

De Tsjechische Attaché voor Culturele Zaken bleek grote activiteit te ontwikkelen in daarvoor in aanmerking komende kringen van mensen van wetenschap en journalisten, in verband met de in september a.s. in Praag te houden wereldherdenking van de geboortedag, 365 jaar geleden, van de grote pedagoog/filosof Comenius.

In verslagperiode legde vooral de nationalistische Indonesische studentenvereniging "Persatuan Peladjar Indonesia" (P.P.I.) activiteit aan de dag; het ledenaantal van de Amsterdamse afdeling van deze vereniging is in één jaar tijds bijna verdubbeld (eind juni jl. 102 leden).

Gebleden is, dat de P.P.I. zich heeft opgeworpen als promotor van de vorming ener delegatie, bestaande uit leden der verschillende Indonesische verenigingen hier te lande, naar het Vreemde Jeugd Festival te Moskou; een oproep daartoe verscheen in haar orgaan "Ganeqa".

De bedoeling was, dat deze delegatie zich te Moskou zou verenigen met de - volgens "De Waarheid" 300 man sterke - delegatie, welke met behulp van overheidsmiddelen rechtstreeks uit Indonesië naar het Festival zal gaan.

De P.P.I. heeft een protest laten horen tegen een uitnodiging van het Leidse Comité van de "Foreign Student Service" aan de Zuid-Molukse studentenclub omdat daarbij de indruk gewekt was, dat de Zuid-Molukken werden aangemerkt als een zelfstandig gebied.

Een tweede protest van de P.P.I. betrof - wat werd genoemd - de uitwijzing uit Nederland van het bestuurslid van de communistische "Perhimpunan Indonesia", , wiens verblijfsvergunning niet werd verlengd en over welk geval bij zijn aankomst in Djakarta veel drukte is gemaakt.

Een derde protest betrof de intrekking door de Indonesische regering van 45 zg. R.I. studiebeurzen van Indonesische studenten hier te lande.

De indruk is verkregen, dat in toenemende mate Indonesische studenten gaan studeren in landen gelegen achter het IJzeren Gordijn; een periodiek, uitgegeven door de Indonesische Vertegenwoordiging alhier, meldde bijv. onlangs, dat onderscheidenlijk negen en veertien Indonesiërs uit Djakarta waren vertrokken om in Tsjecho-Slowakije en Polen een studie te beginnen.

De reeds eerder gemelde pogingen in de kring der hier te lande verblijf houdende Ambonezen (volgens een recent gegeven 17.430 in getal, verspreid over 70 wooncorden, met nog enkele honderden Ambonezen daarbuiten) om te komen tot meer eenheid, zijn in zoverre geslaagd, dat staande een bijeenkomst op 6 april te Utrecht het "Nationale Front" is opgericht. De initiatiefnemer is P.A. Aponno, een invloedrijk Ambonees, wiens functie niet nauwkeurig bekend is.

Het primaire doel schijnt te zijn om te voorkomen, dat de sg. R.M.S.-regering te Rotterdam zich met de behartiging van de belangen der Ambonezen hier te lande zou bemoeien, buiten haar eigenlijke taak om propaganda te maken voor de bevrijding der R.M.S..

De herdenking der stichting van de Republiek der Zuid-Molukken is dit jaar beperkt gebleven tot het houden van een kerkdienst alsmede van een openbare bijeenkomst door het "Veteranen Legioen Nederland" en de Stichting "Door de Eouwen Trouw". De R.M.S.-leider Ir. Manusama maakte van 17 februari - 21 maart een reis naar Formosa, naar verluit op uitnodiging van de voorzitter van de "Asian People's Anti-Communist League, Republic of China". Van de toelating van de R.M.S. als lid van deze organisatie is nog niet gebleken.

Op 12 februari organiseerde de R.M.S. een ontvangst in een Rotterdams hotel ter gelegenheid van de komst uit Londen van de Minister van Buitenlandse Zaken der Poolse regering in ballingschap.

Het aantal naar Indonesië terugkerende Ambonezen bedraagt ongeveer 50 per maand. Er zijn thans 500 gezinshoofden geregistreerd die zich voor repatriëring hebben opgegeven.

Omtrent de reeds eerder gesignaleerde pogingen van enige Chinese ingezetenen in Nederland, mogelijk daartoe aangespoord door de Chinese Zaakgelastigde hier te lande, alle in Nederland verblijvende zgn. Overzee-Chinezen te organiseren in één algemene vereniging, zijn geen vorderingen te melden.

Enige te Amsterdam gevestigde Chinezen vormen een comité, dat zich tot taak gesteld heeft Chinese filmvoorstellingen te organiseren. Deze films worden door de Chinese Zaakgelastigde alhier ter beschikking gesteld.

Een aantal Chinezen uit Nederland heeft door bemiddeling van de Chinese diplomatieke vertegenwoordiging alhier een oriëntatiebezoek gebracht aan het moederland. Hun indrukken bleken na terugkeer nogal uiteenlopend te zijn. Een geval is bekend, waarin betrokkene overhaast en volkomen gedesillusionneerd is teruggekeerd. Anderen maakten veel ophef over de grote economische vooruitgang en de andere zegeningen van het communisme, welke zij in China hadden geconstateerd.

De Chinese vertegenwoordiging animeerde de hier te lande verblijvende Chinezen tot deelneming aan een Chinese staatalening ten behoeve van de financiering van een groot bouwproject. Het betreft hier een hotel in Peking voor Overzees-Chinese gasten. Intekenaars konden ter voorkoming van eventuele moeilijkheden met de Nederlandse fiscus hun bijdrage sonodig ondershands bij de Zaakgelastigde storten.

Surinamers

Het bestuur van de Surinaamse vereniging "Wie Segie Sanis" te Amsterdam, welke vereniging geregeld samenkomsten houdt - waarin ook van tijd tot tijd stemming wordt gemaakt tegen het statuut heeft de leden opgewekt tot deelneming aan het Wereld Jeugdfestival. Een comité werd in het leven geroepen ter uitzending ener Surinaamse delegatie uit Nederland naar Moskou, aangevuld zo mogelijk met Surinamers, die daartoe uit Paramaribo sullen moeten overkomen. Te Amsterdam hebben zich 12 Surinamers voor het Wereld Jeugdfestival opgegeven. Volgens een bericht van het voorbereidende comité te Moskou zou de Surinaamse delegatie echter slechts uit vijf personen mogen bestaan.

De vereniging "Ons Suriname" te Amsterdam vertoonde slechts geringe activiteit. Door financiële moeilijkheden verscheen het orgaan "De Keerrier" onregelmatig. De communistische voorzitter O.B.G.M. HUISWOU is onlangs afgetreden.

ECONOMIE EN FINANCIËN

Te Parijs werd in de Chincom - als gevolg van de houding van de U.S.A. - geen overeenstemming bereikt over de verzachting van het verbod op de export van strategische goederen door niet-communistische landen naar China. Nederland heeft

daarna - in navolging van de meeste andere Westelijke landen - besloten om voor wat betreft de uitvoer naar China niet verder te gaan dan de voor de Sowjet-Unie en zijn satellieten geldende beperkingen. (Cocom-lijst).

Reeds eerder werd gemeld, dat vooral van Oost-Duitse zijde pogingen in het werk zijn gesteld om goederen die op de embargolijst voorkomen in het Westen aan te kopen. Ook in de huidige verslagperiode kwamen meer van deze gevallen aan het licht. De Nederlander, die betrokken was bij een poging om een Nato-geweer aan Oost-Duitsland te leveren, werd in West-Duitsland tot één jaar gevangenisstraf veroordeeld. Nadere bijzonderheden werden nog niet ontvangen.

Gebleken is, dat de zakelijke betrekkingen tussen ons land en de Sowjet-Unie naar nauwelijks van de gebeurtenissen in Hongarije hebben geleden; het Nederland-U.S.S.R.-instituut had zich aanvankelijk daarentrent in pessimistische zin uitgelaten.

De Oostenrijkse regering heeft een wetsontwerp voorbereid, ten doel hebbende de Oostenrijkse economie te beschermen tegen spionage, voornamelijk bedreven door het Sowjet-blok.

Het verlangen naar informatie van onder meer economische aard bij de communisten, bleek voor wat Nederland betreft uit een verzoek gericht aan een E.V.C.-afgevaardigde tijdens een bijeenkomst te Praag van het Wereld Vak Verbond (W.V.V.) om correspondentie-adressen met het oog op uitwisseling van technische, economische en sociale gegevens in bedrijven.

Ondanks de vele berichten over wapenhandel en wapenverschepingen welke werden ontvangen, kwam niet vast te staan, dat belangrijke partijen wapens naar het Middenoosten zijn verzonden met medewerking van Nederlanders.

Voor de Leipziger Vorjahrmesse (3-14 maart) zijn door de Nederlands-Duitse Kamer van Koophandel ongeveer 1000 Messe-Ausweisen aan Nederlandse bezoekers uitgereikt. Het aantal Nederlandse stands bedroeg 50. Geen vermeldingswaardige feiten deden zich voor.

Namens de directie van de Poolse rederij "Palmer" is contact opgenomen met een firma te IJmuiden om weer te komen tot een basishaven voor Poolse vissersvaartuigen in deze plaats. Het resultaat van de besprekingen is nog niet bekend.

PREVENTIEVE BEVEILIGING

Met het Ministerie van Buitenlandse Zaken werd overleg gepleegd om te komen tot een adequate beveiliging van NATO- en andere gerubriceerde gegevens bij de diplomatieke posten in het buitenland. Er zal een beveiligingsinstructie worden opgesteld, aan de totstandkoming waarvan door de B.V.D. medewerking zal worden verleend.

Het met de militaire inlichtingendiensten geregeld onderhouden contact heeft geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen gegeven.

Als voortzetting van een aan de beveiligingsambtenaren van de civiele departementen van algemeen bestuur gegeven opleiding op het gebied der beveiliging werd een aantal excursies georganiseerd naar enkele beveiligde bedrijven teneinde hun in staat te stellen hun blik te verruimen door kennis te nemen van de beveiligingsproblematiek buiten de overheidsfeer.

Doorgegaan werd met het geregeld onderhouden van contact met die bedrijven welke wegens hun vitaal belang uit een oogpunt van beveiliging tegen sabotage de aandacht verdienen. Zowel in het materiele als in het personele vlak zijn de bedrijven zodanig ingelicht, dat zij gescht kunnen worden te weten welke meest elementaire maatregelen getroffen dienen te worden om aan eventuele moeilijkheden het hoofd te kunnen bieden. Bij pogingen om de leiding van de overheidsbedrijven tot het nemen van verdergaande maatregelen te brengen worden de barrières van de autonomie der lokale gemeenschappen ontmoet. Met de overschrijding daarvan zal nog lange tijd gemoed zijn. Prioriteit zal hierbij gegeven worden aan de gemeente Amsterdam, waar het probleem het grootst is door het verhoudingsgewijs grote aantal links-extreem georiënteerde werknemers bij bedoelde bedrijven. Een gesprek met de Burgemeester, na zijn volledig herstel ligt in het voornemen.

De activiteit met betrekking tot de beveiliging tegen spionage van de bij particuliere bedrijven geplaatste geclassificeerde opdrachten is aanzienlijk verminderd als gevolg van het gereedkomen van deze opdrachten en is thans beperkt tot een aantal werven en onderaannemersbedrijven ingeschakeld bij de bouw van onderzeeboten. Met de grote bedrijven waarvan verwacht mag worden, dat ze in de naaste toekomst bij het uitvoeren van dergelijke opdrachten zullen worden ingeschakeld, wordt nog een incidenteel contact onderhouden.

Voorts wordt aandacht besteed aan een aantal bedrijven ingeschakeld bij de aanmaak van munitie, wapens en springstoffen. Aangezien het hier geen geclassificeerde opdrachten betreft is de aandacht uitsluitend gericht op de beveiliging tegen sabotage zowel van het bedrijf, als het product.

Met de K.L.M. werden besprekingen gevoerd met betrekking tot de problemen, welke zijn ontstaan door de opening van luchtlijnen op landen achter het IJzeren Gordijn. Als gevolg daarvan vertoeft regelmatig vliegend personeel voor kortere of langere tijd achter het IJzeren Gordijn en werden bovendien vertegenwoordigers van de K.L.M. in de betrokken landen geplaatst. De mogelijkheid dat deze personen aan beïnvloeding of provocatie worden blootgesteld, is niet denkbeeldig. Teneinde de daaraan verbonden risico's zoveel mogelijk te beperken werd met de K.L.M. overeengekomen, dat geen personen achter het IJzeren Gordijn zullen worden geplaatst alvorens een uitgebreid betrouwbaarheids-onderzoek naar hen heeft plaatsgevonden. De betrokkenen worden voorts door de K.L.M. geïnstrueerd, waartoe het nodige materiaal ter beschikking wordt gesteld.

Als uitvloeisel van de in de vergadering van de Commissarissen der Koningin in de provincies gegeven uiteenzetting over de noodzaak van de beveiliging tegen sabotage van de energievoorziening werd door het hoofd van de Dienst daarna nog een uiteenzetting over dit onderwerp gegeven voor het bestuur van de Vereniging van Directeuren van Electriciteitsbedrijven in Nederland.

Een beveiligingsanalyse van het Provinciaal en Gemeentelijk Utrechts Stroomleveringsbedrijf, (de N.V.-F.E.G.U.S.) te Utrecht kwam gereed en werd aan de betrokken werkgroep van de Afdeling Inwendige Veiligheid (A.I.V.) aangeboden. De werkgroep kon zich met de inhoud van het rapport verenigen; zij is voornemens de conclusies ten aanzien van de te nemen maatregelen ter kennis van de A.I.V. te brengen.

Ook de opstelling van een taakomschrijving voor een op te richten bureau organisatie censuurzaken (B.O.C.) kwam gereed en kon ter verdere behandeling worden aangeboden aan de A.I.V., die zich in hoofdzaak met het rapport kon verenigen.

Als uitvloeisel van de reeds bij de vorige gelegenheid vermelde beveiligingsopzet voor de spoorwegen worden thans in samenwerking met de beveiligingsafdeling van de spoorwegen expertises

opgesteld van enkele belangrijke objecten in het spoorwegnet om als richtlijn te kunnen dienen bij de vaststelling van de specifieke beveiligingsmaatregelen voor de verschillende objecten.

Een ontwerpplan kwam gereed voor de beveiliging van de telefoon- en telegraafverbindingen van de P.T.T. De A.I.V. zal dit binnenkort ter behandeling ontvangen.

Tijdens een tweetal tweedaagse bijeenkomsten op welke het gelukken mocht een belangrijk aantal beveiligingsfunctionarissen van de grootste beveiligde bedrijven en instellingen te verenigen werd gelegenheid gevonden de achtergronden der beveiliging nog eens helder te belichten. De geanimeerde discussies en de ontvangen gunstige reacties hebben de verwachtingen bevestigd, dat deze bijeenkomsten een belangrijke stimulans inhouden voor de interesse in de beveiliging tegen spionage en sabotage in de vitale bedrijven.

In de week van 3-8 juni werd een bezoek aan Nederland gebracht door het Amerikaanse State Department Military Information Control Committee. Aanleiding tot dit bezoek was een beleidsbeslissing in Navo-verband genomen, als gevolg waarvan toegepaste militaire research en wapenproductie ook in Nederland zal kunnen geschieden. De gegevens welke hiernede genoemd zijn betreffen de nieuwste ontwikkelingen op het terrein der Amerikaanse militaire research en zijn derhalve hoog gerubriceerd, in verband waarmee door tussenkomst van het Ministerie van Buitenlandse Zaken te kennen was gegeven dat een grondige studie van het Nederlandse security-bestel vooraf diende te gaan aan de technische besprekingen omtrent de uitvoering van dit project.

Uitvoerige besprekingen met voorafgaand overleg met de militaire veiligheidsdiensten hadden voornamelijk betrekking op drie hoofdpunten:

1. preventief security-beleid en organisatie;
2. security in de praktijk (bezoek aan een geclassificeerde en beveiligde productie op het gebied van militaire research, waarvoor de Philips Telecommunicatie Industrie in aanmerking kwam);
3. communisme.

Het vermoeden is gewettigd dat een gunstig advies door de Commissie zal worden uitgebracht. Officieuze verklaringen van de zijde van de Amerikaanse Ambassade wijzen duidelijk in deze richting.

Het verloop van dit bezoek met de gestelde questionnaires toonde duidelijk aan, dat hoewel het onderwerp geheel in de sfeer van de defensie lag de zorg voor de beveiliging van de militaire research en productie in zo overwegende mate een aangelegenheid vormde, die tot de verantwoordelijkheid van de B.V.D. moest worden gerekend, dat in overleg met de militairen de rollen zo verdeeld werden, dat de B.V.D. hoofdgesprekspartner was met bijstand van één hoofdofficier van de landmacht voor het beantwoorden van specifiek militaire vragen.

EXPLOITATIE BUITENLAND

In de bestaande verbandingen met de overeenkomstige buitenlandse zusterdiensten deden zich gedurende verslagperiode geen wijzigingen voor; de hoeveelheid der met deze diensten uitgewisselde berichten neemt nog steeds toe, waaraan de gebeurtenissen eind vorig jaar in Hongarije en de toelating in West-Europa van talrijke vluchtelingen uit dat land mede oorzaak waren.

Van verschillende zusterdiensten werden in verslagperiode rapporten ontvangen over spionage-activiteiten in die landen door Russische- of satelliet-diplomaten bedreven. Zowat van de Zwitserse dienst een rapport ontvangen over Hongaarse spionage, van de Noorse dienst verschillende rapporten over Russische spionage, waaronder de , van de Deense dienst rapporten over spionage verricht door de Russische militaire Attaché en assistent Marine Attaché in Kopenhagen. De Duitse dienst tenslotte produceerde een omvangrijke en gedegen studie over de activiteiten van de Russische- en satellietinlichtingendiensten in West-Duitsland, bijgewerkt tot 1-1-'57. Onzerzijds werd o.a. aan bovengenoemde diensten een rapport over de activiteiten van de Russische diplomaat DRANKOV hier te lande verstrekt.

Van de Duitse dienst werd verder nog ontvangen een uitvoerige documentatie over "Der Rechtsradikalismus in der Bundesrepublik".

In mei j.l. vond de voorjaarsvergadering plaats van het NAVO "Special Committee". De bespreking van het vooral van Nederlandse zijde, gedurende de waarneming van het voorzitterschap door de B.V.D., gestimuleerde onderwerp "Emergency planning in the Security Field" is in afwachting van de definitieve "requirements" van SHAPE tot de najaarsvergadering

in oktober a.s., uitgesteld.

Op deze vergadering zal ook het onderwerp: "Security aspects of the Hungarian refugee programme" in nadere bespreking komen.

Andere onderwerpen waartrent rapporten, waarvoor ook van de zijde van de B.V.D. bijdragen zijn geleverd, aan de NAVO-raad zijn ingediend zijn: "Repercussions of the Kth Party Congress of the CPSU and of events in Poland and Hungary", "Soviet and Satellite repatriation activity" en "The Party line adopted by national communist parties on international issues".

Een ander door de Nederlandse delegatie ingeleid onderwerp "Samenwerking van eventuele in West-Europa bestaande spoorwegpolitiekorpsen op veiligheidsgebied" werd in afwachting van andere rapporten van diverse leden tot de volgende vergadering uitgesteld.

EXPLOITATIE BINNENLAND

In de verslagperiode bleek de - na de reactie op de gebeurtenissen in Hongarije vrijwel langeslagen - communistische activiteit weer voldoende te zijn opgeleefd om de voorlichting van de werknemers - en werkgeversorganisaties te hervatten.

Naast de verschaffing van enige achtergrondkennis ontrent de stand van zaken in de verschillende communistische organisaties werden korte berichten doorgegeven voornamelijk de activiteit van de E.V.C. betreffende. De berichten hadden ook ten doel de verschijning van bedrijfs- en buurtkrantjes, manifesten en circulaires te signaleren. Voortdurend wordt de aandacht levendig gehouden voor de telkens terugkerende pogingen van de E.V.C. om leden van de bonafide bonden bij dreiging van conflicten in zg. eenheid van actie-comité's te betrekken.

Aan de R.V.D. werden in de aanvang van verslagperiode nog een aantal overzichten aangeboden, voornamelijk handelende over gehouden internationale communistische bijeenkomsten. Sedert de uitgave van een periodiek voorlichtingsorgaan voor intern gebruik in een beperkte kring van relaties van de R.V.D. is gestaakt, na het gebeuren in Hongarije, worden aan de R.V.D. slechts overzichten verstrekt wanneer daarom met betrekking tot bepaalde onderwerpen wordt verzocht.

In deze geest werd bijvoorbeeld een exposé aangeboden over het Wereld Jeugdfestival.

In een zeer beperkt aantal gevallen werd voldaan aan verzoeken van de zijde van de Pers om beschikbaarstelling van gegevens: de daarvoor in aanmerking komende informatie handelden o.a. over de communistische vredesbeweging en de filadienst van de CPN.

OPLEIDING

De gebruikelijke inleidingscursussen voor nieuw B.V.D.-personeel werden gehouden, alsmede de basis- en speciale cursussen voor personeel van de B.V.D. en verbindingen. Verschillende privé-cursussen werden gegeven aan speciaal personeel van eigen dienst en de daarmee samenwerkende instanties. Voorlichting werd gegeven aan diverse diensten en bedrijven. De gehele cursusstof - voor zover vastgelegd in geschriften - wordt aan een herziening onderworpen; een deel hiervan kwam in de verslagperiode gereed.

In het opleidingsstelsel is een nieuwe weg ingeslagen. Gedurende enige tijd reeds is het namelijk zo, dat het aantal aanvragen voor deze cursussen tamelijk stationair is. De kring van degenen die in Nederland een volledige dagtaak hebben in het inlichtingen- en veiligheidswerk wordt niet veel groter en praktisch allen zijn opgeleid. De opleiding gaat zich daarom thans - naast de door verloop toch steeds noodzakelijke primaire cursussen - meer richten op het verschaffen van aanvullende kennis aan degenen die in het verleden reeds een kortere of langere B.V.D.-cursus hebben gevolgd. Een deel van de wetenschap die men op cursussen verkrijgt veroudert vrij snel. Het communisme is in voortdurende beweging, allerlei nieuwe problemen doen zich voor, zowel de eigen werkwijze als die van de tegenpartij verandert. Het is dus noodzakelijk om van tijd tot tijd de verbindingen van allerlei nieuwe ontwikkelingen op de hoogte te brengen. Tot voor kort geschiedde dit door middel van series lezingen die op een aantal centrale plaatsen in Nederland werden gehouden. Het onbevredigende hiervan was dat - hoewel een zekere kennis gebracht werd - het zo noodzakelijk geachte contact tussen B.V.D. en verbindingen niet voldoende bevorderd werd. Dit bezwaar deed zich met name gevoelen ten aanzien van het hoger personeel van de verbindingen. Vandaar dat gezocht is naar een oplossing waarin beide elementen voldoende tot hun recht komen. Deze oplossing is gevonden in een tweedaagse conferentie, waarvan er in de verslagperiode vier gehouden zijn in Heelsum, twee voor politieke en twee voor bedrijfsfunctionarissen belast met beveiligingsverantwoordelijkheid die hierboven reeds zijn vermeld. De inleiding der onderwerpen door een specialist van de Dienst werd telkens gevolgd door een bespreking. De onderwerpen waren zodanig gekozen, dat voor de deelnemers de kennis ten aanzien van enkele belangrijke aspecten van het

inlichtingen- en veiligheidswerk weer up to date geacht kon worden. De conferenties bleken voldoende gelegenheid te bieden voor contact tussen de deelnemers van de Politie en de bedrijven en een aantal B.V.D.-functionarissen, die speciaal voor dit doel deelnamen en bleken ook als zodanig door de deelnemers buiten de Dienst buitengewoon te worden gewaardeerd. Bovendien bleek wel de gelegenheid tot onderling contact tussen de betrokken deelnemers zeer in de smaak te vallen. De versterking van dit onderling contact en de versterking van wederzijds begrip met de onderwerpen van de B.V.D. als binding moeten de resultaten van het gezamenlijk te verrichten werk ten goede komen. Met de Dienstleiding wordt dan ook van alle kanten door de deelnemers het gevoel gedeeld, dat deze conferenties herhaald moeten worden.

De voor de beveiligingsambtenaren van de departementen van algemeen bestuur om soortgelijke redenen georganiseerde excursies naar de Staatsmijnen, werden reeds hierboven genoemd. De laatste excursie bracht dit gezelschap naar de Staatsmijnen

CENTRALE DOCUMENTATIE

Gedurende dit halfjaar kon de personeelssterkte van de afdeling op peil worden gehouden. Voorzover het werk dit toelaat, wordt voortgegaan met het daarvoor in aanmerking komende personeel te laten deelnemen aan opleidingscursussen. De praktijk heeft wel geleerd dat de kwaliteit van het werk daardoor merkbaar wordt verbeterd. Dit betekent echter wel, dat telkens de bezetting wat minder zal blijken te zijn dan de toegestane sterkte en indien dit te bezwaarlijk zou worden zou naar een aanpassing van de methode van opleiding omgesien moeten worden.

Het aantal geagendeerde stukken bedroeg in dit semester 24.630 tegen 22.979 in het 2e semester van 1956, zodat wederom een stijging kan worden geconstateerd.

Het aantal kartotheeknaslagen, totaal voor in- en extern gebruik, bedroeg tegen gedurende het vorig halfjaar, zodat de intensiteit van het gebruik van deze verzameling wel zeer behoorlijk is te noemen. De maand op 25 werkdagen stellend, komt bevestigend getal n.l. neer op een namenaslag van ruim per dag.

Ook de archieven mochten zich in een grote belangstelling verheugen: 24.202 maal werden dossiers ter inzage uitgeleend.

De bibliotheek werd uitgebreid met 243 nieuwe nummers, waaronder verschillende present-exemplaren en brochures.

De afdeling mocht bezoek ontvangen van alle hoofdcommissarissen van politie hier te lande.

In april vond de verhuizing naar het nieuwe pand plaats. Buiten en behalve de meubelen moesten verhuisd worden: 279 kisten, circa 50 stalen ladenkisten, 79 kartotheekeksten en circa 4.000 archiefdozen. Mede dank zij de voortreffelijke medewerking van het personeel gelukte het in iets meer dan 24 uur alles in te pakken en weer normaal het werk voort te zetten.

De nieuwe behuizing biedt vele voordelen, in het bijzonder voor het intern transport der stukken, dat thans vele malen sneller kan geschieden dan vroeger mogelijk was.

ALGEMENE ZAKEN

De personeelssterkte nam in de verslagperiode toe van 677 tot 681 man. Tegenover 23 nieuw aangestelden (12 vrouwen) stonden 18 ontslagaanvragen (9 vrouwen) en één sterfgeval. Vijf dames traden in het huwelijk, drie personen emigreerden en één verliet de Dienst wegens het feit, dat de pensioengerechtigde leeftijd was bereikt.

De werving blijft moeilijkheden ondervinden. Wat de vrouwelijke krachten betreft, is het aanbod nog steeds onvoldoende, niet alleen qua aantal doch ook qua gehalte.

Gehoopt was dat de betere behuizing in het nieuwe gebouw misschien het aanbod zou stimuleren, doch tot nu toe is dit niet het geval. Hoewel hiertegen bepaaldelijk veiligheidsbezwaren zijn aan te voeren, is noodgedwongen tot aantrekking moeten worden overgegaan van zeer jeugdig vrouwelijk personeel. Weliswaar zijn deze krachten op de minst kwetsbare plaatsen ondergebracht, doch het behoeft geen betoog dat een dergelijke bezetting met jeugdig vrouwelijk personeel voor deze Dienst minder geëigend is.

De werving van het mannelijk personeel gaat slecht in langzaam tempo voort, eenzedeels omdat ook in deze sector het aanbod van goede krachten schaars is, anderszedeels omdat bij de politiekorpsen, waaruit nog al wat sollicitanten voortkomen, een sterk verzet bestaat tegen overgang naar de B.V.D. vanwege de onderbezetting in de eigen korpsen.

Het aantrekken van jongere mannelijke krachten met de bedoeling hen een stage te laten doorlopen in de verschillende afdelingen, verloopt zeer langzaam. De bijzonder strenge selectie, waarbij steeds de hulp van de Rijkspsychologische Dienst wordt ingeroepen, is een van de redenen, dat ook hier de vervulling van bestaande vacatures betrekkelijk traag geschiedt.

Van de 65 voorstellen tot bevordering van personeelsleden heeft in 53 gevallen het departement zich met bevordering kunnen verenigen, in één geval is in plaats van een bevordering een buitengewone weddeverhoging toegekend, terwijl op één voordracht tot bevordering afwijzend is beschikt. Enkele voorstellen voor dit jaar zijn nog aanhangig gebleven.

In de vorige verlagperiode kon worden geconstateerd, dat de gespannen politieke situatie in de novemberdagen zijn uitwerking op het personeel niet had gemist, hetgeen tot uiting kwam in enkele ontslagaanvragen in de maanden, december 1956 en januari 1957. Nadien hebben zich geen ontslagaanvragen meer voorgedaan welke verband hielden met de moeilijke novemberdagen. Het is echter wel aan te nemen, dat, mochten zich spannende tijden voordoen, gevreesd moet worden voor een zeker verloop onder het lager en jonger vrouwelijk personeel.

De Commissie van Overleg is in de eerste helft van dit jaar enige malen in vergadering bijeen geweest. Onder andere heeft een onderwerp van bespreking uitgemaakt de herziening van de salarissen van de hogere ambtenaren. Voorts zijn ter sprake gekomen de interne verhoudingen tussen het middelbaar, administratief en technisch personeel. Bij eerstgenoemde groep bestaat namelijk de indruk dat deze in salaris lager wordt gewaardeerd dan technisch personeel dat overeenkomstig soort werkzaamheden verricht en dat de promotiekansen bij het technisch personeel groter zijn. Deze aangelegenheid is in studie genomen.

Andere onderwerpen welke de aandacht hadden zijn: de vergoeding van nachtdienst voor de vervoersambten, de piketvergoedingen voor deze groep, toekenning van een vaste maandelijks vergoeding voor verblijfskosten in de zin van het Reisbesluit aan een bepaalde groep van contactambtenaren e.a.

Ontworpen is een circulaire tot nadere regeling van enige onderwerpen noodzakelijk bij de invoering van het Besluit Plaatselijk vervoer en verblijf.

Tenslotte is de Commissie van Overleg ter bestudering aangeboden de concept ontslag- en uitkeringen-regeling, welke op het Ministerie werd ontworpen.

Dank zij de uitstekende voorbereiding van de verhuizing en de niet minder goede leiding bij de uitvoering is deze operatie binnen de gestelde tijdslijmit zonder enig incident en zonder merkbare stagnatie in de werkzaamheden verlopen.

Op 23 april 1957 werd in het bijzijn van vele autoriteiten officieel het nieuwe gebouw in gebruik genomen.

Deze lang verbeide gebeurtenis heeft uiteindelijk de verbetering in de huisvesting gebracht, waarnaar reeds zovele jaren was uitgezien. Weliswaar zullen er hier en daar nog enige verbeteringen moeten worden aangebracht, maar globaal genomen is de werksfeer in gunstige zin gewijzigd. Het wachten is nog op de afwerking van de rijwielstalling, welke in de loop van september gereed kan zijn. De goedgekeurde verbeteringen in het gebouw aan de Laan Copes van Cattenburgh zijn in uitvoering. Na voltooiing onstreeks oktober a.s. zal het pand Javastraat 68 werden ontruimd.